

CODRUL COSMINULUI, O PĂDURE MONUMENT A ROMÂNILOR

Dr. ing. Constantin Bândiu

Ocupând un spațiu geografic de excepție, între două râuri celebre, cunoscute și de Herodot (Siretul și Prutul), la trecerea dintre munte și deal, Codrul Cosminului a intrat în istorie încă înainte de celebra bătălie a lui Ștefan cel Mare, fiind cunoscut de pe vremea lui Alexandru cel Bun sub denumirea de „Bucovinele Mari” (Tratatul de la Lublau, 1412). Mai târziu, când imperiul austriac a anexat nordul Moldovei (1775), prin extindere, denumirea și-a lărgit conținutul, desemnând întreaga provincie, prin Bucovina înțelegându-se atât ținutul Tețina (Cernăuți), cât și restul ținutului ocupat, anume Suceava.

Ceea ce s-a întâmplat la Codrul Cosminului pe vremea lui Ștefan cel Mare, Domnul Moldovei (1407-1504) reprezintă mai mult decât o simplă bătălie victorioasă. Este un moment de maximă afirmare a voinței naționale, un moment în care stema Moldovei ("cu cap de bour") s-a ridicat la zenit pe verticala cerului, strălucind și luminând spațiul și timpul. Data de 26 octombrie 1497 reprezintă pentru poporul român o oră astrală de o extraordinară intensitate și forță, comparabilă numai cu ceea ce Ștefan Zweig înțelegea prin "orele astrale ale omenirii". Aceasta, pentru că există în lume momente de maximă încordare socio-politică, care schimbă radical cursul istoriei, înscriind mersul evenimentelor la alte coordonate galactice, la un râu care irumpe, deschizându-și o nouă albie.

La 26 octombrie 1497, la Codrul Cosminului (la porțile Cernăuților) s-a dat o bătălie uriașă, în care s-au înfruntat forțe inegale numeric, dar în care geniul militar, buna cunoaștere a țării și a locurilor și dragostea de țară și-au spus cuvântul. În acest context, victoria lui Ștefan cel Mare asupra lui Ioan Albert, regele Poloniei, apare cu deplin justificată (Wapowski, Giurescu). Întreaga armată polonă a fost zdrobită, atât în tăișul săbiilor moldovene, cât mai ales de trunchiurile fagilor uriași care au fost prăvălite peste oameni și peste cai: s-a pus astfel în aplicare una din străvechile tactici de război ale pământului - folosirea forțelor naturii în lupta cu dușmanul cotropitor. Încercarea disperată a regelui polon de a se salva, chemând Mazurii în ajutor, n-a făcut decât să sporească proporțiile dezastrului (lupta de la Lențești, 29 octombrie 1497).

În mâinile moldovenilor au căzut atâtea arme și echipament de război, încât au umplut 6 000 de care de luptă. Numărul prizonierilor a fost de asemenea imens (aproximativ 20 000 de oameni, după Cromer).

Cu prizonierii luați, pentru care n-a acceptat răscumpărarea, Ștefan cel Mare a semănat o pădure de stejar în chiar locul bătăliei (dimensiuni: aproximativ 3/1 mile, egal cu 4,8/1,6 km). Ea a intrat în istorie sub denumirea de „Dumbrava Roșie” de la Codrul Cosminului (a nu se confunda cu cele de la Botoșani și de la Roman) și face obiectul unei adânci și îndrăgite tradiții, transmisă pe cale orală și scrisă până în zilele noastre. Pentru silvicultură ea are o semnificație în plus : este prima întemeiere cunoscută de pădure din istorie, Ștefan cel Mare putând fi considerat primul silvicultor, înaintea lui Petru cel Mare, țarul Rusiei.

Am insistat asupra acestor momente pentru a arăta că pădurea "Codrul Cosminului" nu este pentru români o pădure obișnuită. Ea este o pădure monument, ca o catedrală a neamului, un loc în care s-a scris cu sânge istorie și s-a hotărât viitorul Moldovei. De altfel, există un interesant și recent proiect (1990) ca în Valea Cosminului, acolo unde s-a dat bătălia, să se ridice o biserică-catedrală, repetând ceea ce pe vremuri făcea Ștefan cel Mare. Este pentru români un loc sfânt, un loc de reculegere, marcat prin ultimii stejari-martor care s-au mai păstrat (în 1939 mai erau șase, în prezent probabil unul singur).

A defrișa pădurea Codrul Cosminului, a pune pe locul ei deșeuri, cum se intenționează într-un proiect al autorităților locale, ar fi mai mult decât o impietate. Ar fi, după părerea noastră o crimă gravă, un etnocid cultural comparabil poate cu Katyn-ul sau cu gulagurile staliniste. Acolo au murit oameni, au fost zdrobite idealuri, dar cel puțin istoria n-a fost izgonită și nici cultura mutilată.

Propunem de aceea ca pădurea „Codrul Cosminului” să fie declarată rezervație naturală de importanță istorică deosebită, sau prin extindere, „monument al naturii”. Epitetul este corect aplicat, nu numai din rațiunile istorice prezentate anterior, dar și sub aspect științific și ecologic. O pădure mare de fag cum este astăzi cea de la Codrul Cosminului, aflată în imediata apropiere a unui centru populat ca Cernăuțiul este o minune și o binefacere. Ea reprezintă un important loc de recreere și deconectare pentru locuitorii orașului și asigură în același timp servicii ecologice și funcționale de neînlocuit: aer curat, ape îmbelșugate și limpezi, apărare împotriva poluării, atracție pentru frumusețile insolite ale naturii. Un spațiu verde bine structurat reprezintă pentru o mare metropolă un plămân verde indispensabil pentru o bună dezvoltare de viitor. Interesele sunt prin urmare multiple și privesc nu numai poporul român, ci și pe acelea ale noilor stăpâni.

Articolul nostru se vrea a fi un fel de suflet către poporul vecin al Ucrainei, pentru a înțelege cauza noastră și sensul unui demers vizând protejarea și conservarea unei păduri de o importanță eco-culturală externă. Dorințele noastre și, să nu anticipăm poate durerea noastră, până la un punct coincid cu interesele ecologice și spirituale ale tuturor populațiilor subcarpatice, desigur în măsura în care acestea se consideră că fac parte din marea familie europeană.